

Olajšave.

Spisal M. Poklukar.

XI.

Prvo in brezpogojno svojstvo učiteljstva k olajšanju njegovega poklica je in ostane popolna zmožnost njegova za učiteljsko poslovanje. Treba mu je zdravega, krepkega telesa brez znatnih ustrojnih pogrškov; čilega duha, da more prenašati šesturne duševne napore; to oboje mora imeti od narave, a njemu ostaja še veliko mikanja in likanja, preden bode toliko olikan, da mu dovoli zakon kot učitelju prestop šolskega praga. Ne samo tistih predmetov se mu je učiti, ki ugajajo njegovemu razumu, temveč vseh si mora prilastiti do zrelostne višine; vendar mu to še ne zadostuje za lahki in dobri pouk; privadi naj se, da bode znal jasno razložiti svoje misli, kar je tolika vrednost kakor osebno znanje. Sedaj se mu je še dobro izvežbati, da vedno pogodi višino otroškega znanja, da prilagodi učenje mladinski duši, to je, da niso njegove razprave otrokom preznane, ne preučene; v prvem in v drugem slučaju pouk ni mičen, uspeh je ničeven. Zato naj že vajenec v učiteljišču gleda, da se izuči korenito vse predpisane tvarine, ker mu za učenje ne bo ostajalo pozneje časa, temveč prišle bodo druge zahteve. Poleg jedrnatega znanja naj se sleherni učitelj vadi govorništva, to mu čutno lajša pouk ter čestokrat hladi znojno čelo v različnih družbah, kjer je treba nepripravljen nastopiti in govoriti; tam ječati, poklašjevati, oči obračati, po mizi tapati i. t. d. je nepriстойno učitelju, kateri bi moral biti zmožen, da se nepripravljen dvigne ter se v petih, šestih govorih zahvaljuje ali nazdravlja. Dober učitelj mora govore kar „stresati iz rokava“! Da se pa naučiš tega, prijatelj mladi, tam v beli Ljubljani, moraš pričeti z vajami že v učiteljišču; ondi imaš priložnosti, kakršnih ne dobiš več. Tam so potrotne obravnave, kjer bijeta dva ali trije najboljši pravniko vroč duševen boj, da iverje v podobi zagovorov in obtožb kar frči po dvorani. Poslušaj zvezo stavkov in govorov; pazi na naglas; glej na glavo, oči, trup, roke in noge govornikove; posnemaj ga doma in vadi se njegove ročnosti! Imaš ondi deželno in mestno zbornico z odličnimi govorniki; udeležuj se vseh sej, kadar ne poslušáš predavanjskih govorov v šoli; zakaj tu bodeš zajemal iz neusahljivega studenca čisto vodico, katera ti bode mnogo in mnogokrat hladila soparno ozračje. Ako imaš denar in čas, obiskuj gledališče, katero bodeš silno pogrešal na deželi in žal ti bode za vsako predstavo, katere nisi videl. Ako si se učiteljiščnik tako vežbal v govorništvo, potem se ne boj po maturi nastopa službe. Prebiraj pa še pridno knjižnične knjige o slovečih govornikih ter beri v časnikih vse znamenitnejše ogovore in pozdrave in — delo je dovršeno, postal si izvežban govornik, da sam ne veš kdaj. Govorništvo pripada glavnim strokam učiteljskim, in govorništva moraš biti strokovno izurjen, ker dobrega učitelja, kateri ni spreten govornik, si misliti ne moremo in ga tudi ni. Doba, v kateri je menih Luther približno trdil o važnosti petja v ljudskem učiteljstvu, je daleč za nami, in smelo trdimo, da se ne povrne nikoli več; takrat pa so hoteli iz šole narediti nekako pripravnico za korno petje, katero je vabilo ljudi k prestopu v dotično cerkev in verstvo. Petje je že lep predmet v ljudski šoli, ali prvo je branje, računstvo, realije ter pisanje; zakaj v moderni šoli se petje gotovo mnogokrat sliši in skrbno neguje, a pripomniti

je, da je to za dobro polovico otrok, ki so brez posluha, prazno delo in izgubljen čas.

Korenito znanje in kipeče govorništvo pa še nista docela dovršen most, po katerem bi prihajali dobri učitelji z lahka v deželo. K olajšanju svoje službe se nam je treba skrbno pripravljati iz spisja. Koliko referatov nam bo izdelati, popisov izgotoviti, poročil sestaviti, prošenj spisati, kdo nam bode to povedal? Pač pomilovanja vredno bi bilo, ako bi se dobil učitelj ali učiteljica in bi za tako navadno reč rekla: „Prosim, naredite mi; sama ne znam.“ Kaj takega se pri učiteljstvu kar slišati ne sme; kako bi poučevali učence v sedmem razredu, za katerega je izprašano vse mlajše učiteljstvo, ako nam take vsakdanjosti ne bi šle gladko izpod rok?

Kdor je pevec, naj se v petju dobro izuri, zakaj lepo zapeta pesem nam pridobi hipoma srca vseh poslušavcev, in poznamo jih, kateri si s samim petjem služijo boljši kruh kakor ženjalni talenti iz matematike, realij in filologije. Čudno pa resnično! Današnji svet ni za trpljenje, le da lahko, prijetno vživa, dokler gre; prav po dunajsko!

Marljivo se nam je posluževati izobraževalnih tečajev; omenimo pa, da naj dežela pošilja le take prosivce, kateri imajo že nekaj znanja in resnično voljo do učenja ter namen deželi koristiti in ta strošek povrniti s poukom in ne, da si dotičnik pridobi nekak nimbus, kateri mu pomaga hitro splezati višje; cela stvar potem zaspi, dežela je ob denar, časih ob precejšnjo svoto. Ako ni prosivec vnet za predmet, naj se ne sili, pusti naj sprejem spretnejšim kolegom, kateri se bodo z veseljem reči poprijeli in tudi delovali. Rokotvorne, risarske in kmetijske izobraževalne tečaje pohajajmo drage volje; poslušajmo po možnosti vsa znanstvena predavanja gospodov profesorjev in inženirjev, ker tu se bodedo naučili korenitosti, katera vsekar olajšuje obstanek. Ako hočemo strokovno ter temeljito izobrazbo doseči, moramo poznati svet, za katerega učimo in pripravljamo mladino. V to svrhu je potrebna in izborna reč potovanje, če nam ni predrago, cenejši je časnik, knjižnica pa je skoraj zastoj — poslužujmo se je pridno! Kar nam bode še manjkalo, to nam bodo dodali razni shodi, katere pohajajmo, a ne zato, da bi se navzeli napačnih nazorov, temveč da spoznamo težnje raznih strank in struj ter slišimo govornike, kateri so pogosto navadni ljudje, a sila odločni in govora še dosti zmožni.

Učiteljstvo ne sme živeti z zavezanimi očmi. Kako mu bode potem mogoče krmiti barko, obloženo s človeško bodočnostjo mimo ostrih sten in skalnih obali, da se ne poškoduje?

Urmo se torej v strokovni in temeljiti izobrazbi! Njena dovršenost nas osvobodi vsake odvisnosti, katera bi bila tudi v najmanjši lastnosti sramotna in kvarna za naš častiti stan, ki nesebično spleta sklepni venec človeški popolnosti.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

10. vaja.

C — C.

Cerkev.

Cerkev je veliko in lepo poslopje ter ima eden ali tudi dva visoka zvonika. V zvoniku so zvonovi. V cerkvi je oltar, prižnica, izpovednice, krstni kamen, kor in klopi. Pri oltarju berejo mašnik sv. mašo, na pri-

žnici nam pripovedujejo o ljubem Bogu; v izpovednici izpovedujejo; pri krstnem kamenu smo bili krščeni. Na koru zabučé pri sv. maši orgle ter zapoje pevci. Cerkev je hiša Božja. Kadar smo v cerkvi, se pogovarjamo z Bogom. Le radi hodite v cerkev, pobožno molite in se lepo vedite v njej.

Pridi k maši, o kristjan,
če le moreš — vsaki dan.

Dvanajstletni Jezus v templju.

Ko je bil Jezus 12 let star, vzamejo ga njegovi starši seboj v Jeruzalem na velikonačni praznik. V tem mestu je bil lep in velik tempelj ali cerkev. Veliko je bilo Jezusovo veselje, ko stopi prvič v prekrasni tempelj. Ko minejo prazniki, vrnejo se starši domov, Jezus pa ostane v Jeruzalemu, in starši tega niso vedeli. Mislili so, da je pri tovaršiji, in so šli brez skrbi dan hoda od Jeruzalema. Zvečer ga iščejo povsod, a ne najdejo ga. V velikih skrbah se vrnejo v Jeruzalem in ga iščejo. Tretji dan šele ga najdejo v templju. Sredi med učeniki je sedel, poslušal jih in popraševal ter jim tako modro odgovarjal, da so se njegovi umnosti čudili vsi, kateri so ga slišali. Starši se silno obveselé, ko ga ugledajo. Njegova mati Marija mu reče: „Moj sin, zakaj si nama to storil? Glej, tvoj oče in jaz sva te iskala z žalostjo!“ Jezus kratko in prijazno odgovori: „Kaj je, da sta me iskala? Nista li vedela, da moram biti v hiši svojega Očeta?“ Potem se vrne v Nazaret s svojimi starši. Pokoren jim je bil in rasel je kakor v letih, tako v modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh.

Posnemajte Jezusa in radi hodite v cerkev!

Pobožna mati in njena sinova.

Nekega velikega praznika reče plemenita gospa svojima sinovoma: „Oh, ko bi pač danes tudi jaz mogla iti v cerkev, da bi tam s pobožniki k Bogu molila. A zame je predaleč hoditi peš v mesto, ker sem že tako stara, in naša kočija mi zdaj nič ne pomaga, ko smo konje prodali zaradi slabih časov.“

Njena sinova pa koj privlečeta kočijo ter se ponudita materi, da jo hočeta v kočiji v cerkev peljati, dasiravno je bila cerkev precej daleč. Mati res sede v kočijo, in plemenita mladeniča vlečeta kočijo.

Vse ljudstvo je bilo živo ganjeno, videvši toliko pobožnost matere in ljubezen njenih sinov. Od mestnih vrat do cerkve jim je nastiljalo pot s cvetjem in zelenim listjem ter radostno klicalo: „Blagor srečni materi in njenima plemenitima sinovoma!“

Ta dva sinova sta se ravnala po četrti Božji zapovedi, ki se glasi: „Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in da se ti bo dobro godilo na zemlji!“

Ljubila sta pa tudi Boga, zakaj vedela sta, da:

Največja čednost na svetu je ta,
ljubiti starše in Boga.

Pred Bogom.

(Memoriranje ali petje.)

Pred Bogom pokleknimo,
povzdignimo sree;
v nebesa zdaj pošljimo
vse misli in želje.
Ta dar presvete maše
sprejmi od nas, o Bog;
naj zbríše grehe naše
in var'je nas nadlog.

Iskanje glasu itd. — kakor v prejšnjih vajah.

Uganka.

Kdo pride prvi v cerkev?

11. vaja.

Č — Ć.

Črešnja.

Črešnja je drevo. Raste na vrtu in rodi dober sad; zato je vrtno ali sadno drevo. Ima lepo, belo cvetje. Kadar cvetje odpade, prikažejo se črešnje. Najprvo so zelene, potem rdeče. Prav sladke so in okusne. Gotovo jih zelo radi jeste.

Črešnjam podobne so volčje jagode, katere so strupene. Te pa ne rastejo na drevesih, ampak nizko pri tleh. Ne jejte črešenj, katerih ne poznate.

Strupene jagode.

Janezek najde v hosti grmič z lepimi jagodami. To so lepe črešnje, misli si. Utrga jagodo in jo pozoblje. Ker se mu je sladka in dobra zdela, jih pozoblje še več. Pa kmalu čuti, da mu ni dobro. Začne se mu v glavi vrteti, oči so mu nekako temne, da prav ne vidi in ves je omamljen.

To namreč niso bile črešnje, ampak strupene jagode. Komaj je prilezel domov. Doma odkritosrčno pove, kje je bil in kaj je storil. Urno mu dadó toliko mlačnega mleka in siratke piti, da je hudo bljuval; glavo pa mu zmivajo z mrzlo vodo. Komaj je tedaj še smrti ušel; le počasi je zopet ozdravel.

Nikar ne jejte jagod, katerih ne poznate. Nedolžno se vam smejó zapeljivi sadki, utegnili bi pa prijeli celo za volčjo ali strupeno črešnjo. Slabo bi se vam izplačala sladkosnednost, morda bi celó umrli. Prepričali bi se, da:

Kdor naukov ne spoštuje,
zdravje svoje zametuje.

Uganka.

Je belo ko sneg, zeleno ko detelja,
rdeče kot kri, otrokom diši.

Iskanje glasu itd. — kakor pri prejšnjih vajah.

12. vaja.

Z — Z.

Zvon.

Zvon visi v zvoniku. Zvon je iz bronu. V sredi ima kembelj. Zvon zvoni. Zvon vas zjutraj pokliče, da morate vstati, moliti in iti v šolo. Opoldne vas opominja zopet, da je čas molitve in kosila. Zvečer kliče vam zopet: „Molite in zaspite!“ V nedeljo in ob praznikih naznanja vam, da je gospodov dan ter vas kliče v cekev. Ako v mestu ali vasi kaka nevarnost preti, ako gori ali preti povodenj, toča, oglašá se zopet zvon. Ko pa umremo, nam zopet zvoni ter nas spremlja do groba.

Močni Janez.

Bila je nekdanj močna žena, katera je imela sina, ki so ga imenovali, akoravno je bil šele sedem let star, močni Janezek. „Mi smo revni ljudje“, pravi mu mati nekdanj, „zato glej in poišči si kako službo. Poprej pa pojdi v gozd in prinesi precéj drv, da bom videla, ako si že dovolj močan, da te pošljem v tujino.“

Janezek je zelo žalosten ter prinese le malo butaro drv domov. Zato ostane doma še sedem let. Čez sedem let ga zopet mati pošlje v gozd. Sedaj je pa bilo drugače. Smreke je izdiral, kot bi bile bilke, ter nosil domov, kot bi bile žveplenke.

Mati ima sedaj dovolj kuriva za več let in Janez se poda v tujino. Vstopi v službo k skopemu kmetu ter ne zahteva za letno plačilo nič drugega, kot da sme kmetu ob letu eno zaušnico dati. Kmet ga pošlje drugi dan v gozd, da naj zvozi posekani les domov. Ker pa konjema preveč naloži, ne moreta se z mesta premakniti. Jezen izpreže Janez konje, jih vrže k drvam na voz ter privleče vse skupaj kot veter domov. Ko kmet to vidi, se prestraši ter z grozo misli na obljubljeni zaušnico. Ne reče vendar nič, ampak se vsede z vso družino h kosilu. Tu se gospodar prepriča, da Janez potrebuje več, kot vsa druga družina skupaj. Prepriča se, da mu Janez pojé v enem letu hišo in kmetijo.

Premišljuje, kako bi se ga iznebil. Slednjič mu reče: „Moji ženi je padel pred par dnevi prstan v vodnjak. Splezaj doli in poišči ga.“ Janez uboga. Komaj pa je bil doli, vržeta kmet in hlapec debele kamene nanj.

„Stran s kokošmi zgoraj“, vpije Janez, „one brskajo pesek v vodnjak.“ Sedaj vzame kmet s hlapci v kapelici zvon ter ga vrže v vodnjak. Ta naj pokrije Janeza. „Kako čedna kapica za mene!“ sliši se iz globine. Sedaj jim ne ostane nič drugega kot mlinski kamen. Vržejo torej tudi mlinski kamen nanj. „Stojte!“ vpije Janez, „sedaj imam prstan, pojdite mi z luči, jaz pridem!“ Z zvoncem na glavi in z mlinskim kamenom na roki se prikaže Janez.

Kmet se zopet z grozo spomni na zaušnico, katero bo od Janeza ob letu dobil. Podari torej veliko denarja Janezu in ga odpusti.

Močni Janez je potoval še več let po svetu ter si s svojo močjo pridobil veliko bogastvo. Slednjič se poda k svoji materi ter živi z njo veliko let v zadovoljnosti.

Janez je bil vedno svoji materi pokoren. Bog mu je dal zaradi tega veliko telesno moč. Ker je bil ubog, moral si je po svetu svoj kruh služiti. Bog ga je obvaroval vseh nesreč. Vrnil se je domov zdrav, vesel in bogat. Prepričal se je, kako resničen je rek:

Le delaven in priden bod',
zakladov našel boš povsod!

Memoriranje. (Petje.)

Zvonček.

(Glej Slavček II. stran 3.)

Ob zori zvonček poje:
bim bom bim bom bim bom,
molitve molim svoje,
na delo hitel bom.

Zvoni „Mariji ave!“:
bim bom bim bom bim bom,
minile so težave,
spočil se jaz tud' bom.

Ob osmih v cerkev vabi:
bim bom bim bom bim bom,
opoldne pa ne zabi
vabiti me na dom.

Preglasno poje časi:
bim bom bim bom bim bom,
veselje se nam glasi,
tud' jaz vesel naj bom.

Le kadar mrtvim klenka:
bim bom bim bom bim bom,
takrat je pesem grenka,
pa kliče v večni dom.

Zvonček.

Potnik hodi po stezi,
po domovju hrepeni;
zvonček poje na gorici,
čuj! večernico zvoni.

In popotnik se odkrije
in poslušaj mill glas:
„Zvonček ljubi, zvonček dragi!
Ti k pokoju vabiš nas.“

Sladko spite! vsem zapoješ,
skrb težave odpočiš;
kdaj li, zvonček, tudi sreč
mojemu mir zazvoniš?“

Zvon na poti.

Otrok je bil, ki nikdar ni
v nedeljo hodil k maši.
In kadar zval je zvon ljudi,
tedaj je bil na paši.

Ne klenka, klenka v linah zvon,
plašili pač so mati!
A strah in groza! — zadaj on
čez njive kolovrati.

Dé mati mu: „Pozivlje zvon
v cerkveni hram glasno te,
in če ne greš, naenkrat on
prišel bo jezen pó-te.“

Otrok od straha samega
ihtéč kot v sanjah bega,
da hudi zvon ne vzame ga
in da ne skriva v sé ga.

Na tó otrok: „Kako le bi
prikimal zvon po méne?“
In že, kot šel iz šole bi,
na trate gre zeléne.

Čez polja trate in steze
čez hrib in cesto belo
hiti, beži, kot veter gré,
v cerkveni hram, v kapelo.

In kadar na gospodov dan
zvon zopet se razléga,
tedaj ne čaka, da čez plan
prišel bi spet po njéga.

Po Goetheju — A. Funtek.

Iskanje glasu itd. — kakor pri prejšnjih vajah.

Solski zvonček.

(Glej Slavček I. stran 5.)

Zvon iz line.

(Glej Slavček I. stran 5 in 6!)

Zvonikarjeva pesem.

(Glej Slavček II. stran 21.)

(Dalje prih.)

Vestnik.

Žalostna obletnica. V nedeljo, dne 10. t. m., je preteklo prvo leto po nesrečni smrti preblage cesarice Elizabete. Po celi Avstriji so se brale maše-zadušnice za prerano umrlo cesarico in na javnih poslopih so bile razobešene črne zastave.

Učiteljski konvikt: Gospod Mihael Vrbič nabral v Sodražici 1-60 gld.; gđc. Ivanka Mikuževa 3-70 gld.

Častna člana „Zaveze“. XI. skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ je imenovala enoglasno in z velikim navdušenjem ljubljanskega župana, blagorodnega gospoda Ivana Hribarja, in deželnega odbornika, blagorodnega gospoda dr. Ivana Tavčarja, zaradi zaslug, ki sta si jih pridobila za slovensko učiteljstvo in solstvo svojim častnim članom. — Prav tako! Javno pokažimo